

Gedicht van Thomas Merton, Mattheus 25:1-13.
Nationale bijbelzondag.

<p>The five virgins (for Jaques)</p> <p>There were five virgins Rowdies Who arrived for the Wedding of the Lamb With their motor-scooters burned out And their gas tanks Empty But since they know how to Dance They were told to stick around anyhow. So that's it: there were Five rowdy virgins Without gas But really caught up In the action There were then ten virgins At the Wedding of the Lamb.</p> <p>Thomas Merton (vertaling M.E.Rosenblatt)</p>	<p>Er waren vijf maagden</p> <p>Er waren vijf maagden nozems Die kwamen voor de Bruiloft van het Lam Met hun motor-scooters uitgeblust En hun gastanks Leeg Maar omdat ze echt kunnen Dansen kregen ze te horen hoe dan ook te blijven hangen. Dus dat is het: er waren Vijf rumoerige maagden Zonder gas Maar echt gegrepen Door wat er gaande was Er waren toen tien maagden Op de Bruiloft van het Lam.</p> <p>(vertaling van mij)</p>
---	---

Mattheus 25: 1-13 (NBV)

1 Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en eropuit trokken, de bruidegom tegemoet. 2 Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs. 3 De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie. 4 De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook olie in kruiken bij zich. 5 Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden ze in. 6 Midden in de nacht klonk er luid geroep: "Daar is de bruidegom! Kom, ga hem tegemoet." 7 Dat wekte de meisjes en ze brachten hun olielampen in orde. 8 De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze: "Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit." 9 De wijze meisjes antwoordden: "Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie." 10 Terwijl zij op olie uit waren, arriveerde de bruidegom, en zij die klaarstonden gingen met hem naar binnen voor het bruiloftsfeest, waarna de deur gesloten werd. 11 Enige tijd later kwamen ook de andere meisjes. Ze riepen: "Heer, heer, laat ons binnen!" 12 Maar hij antwoordde: "Ik ken jullie werkelijk niet." 13 Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

Zusters en broeders,

Wijze lessen van Jezus! Wijs? Wat is wijsheid, roep ik wel eens uit als ik met een dilemma zit. De wijze lessen van Jezus zijn het thema van de nationale Bijbelzondag en daarom wordt vanmorgen in veel kerken gelezen over de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden. Veel zusters uit de gemeente hebben in hun leven een merklap gemaakt met de tien bruidsmisjes, om de vermaning tot leven te laten komen om even waakzaam te zijn als de wijze maagden. Soms wordt er wel gesproken over de slimme en domme meisjes, maar daarbij heeft de titel meteen een andere lading gekregen. Dwaas zijn heeft niets met intelligentie te maken, maar met je levenshouding. Dit verhaal werd door Mattheus verteld in een tijd dat de mensen verwachten dat Jezus spoedig zou wederkomen. Daarom klonk de oproep: 'Wees waakzaam, blijf wakker, want je weet dag noch uur. Jezus zal komen als een dief in de nacht, wees voorbereid!'

Hoe is dat met ons? De komst van het Koninkrijk van God is voor ons niet meer zo vanzelfsprekend. Het is voor ons verbonden met hoop op een vreedzame samenleving.

Voor en na deze gelijkenis staan in het evangelie van Mattheus verhalen over de wederkomst van de Mensenzoon. Mattheus en de mensen om hem heen kregen het er steeds moeilijker mee dat die beloofde wederkomst uitbleef. Dat zou een reden kunnen zijn om aan te nemen dat de versie van de gelijkenis die wij vanmorgen gelezen niet zo door Jezus verteld is maar door Mattheus aangepast is. Sommige deskundigen denken dat Mattheus zijn eigen verhaal in de gelijkenis geschoven heeft.

De gelijkenis van nu heeft iets keihards, iets onherroepelijks: dat pertinente nee waarmee de deur van de feestzaal gesloten blijft voor de bruidsmisjes, die te laat kwamen. Waarom zijn ze te laat? Omdat zij op het beslissende moment geen olie hadden. Het lijkt wel of in het verhaal daar de beslissing valt: of je olie hebt of niet. Ik vraag mij steeds af waarom de vijf wijze meisjes hun olie niet willen delen met de vijf dwaze meisjes. Dat is niet zo'n gekke gedachte wanneer wij aan andere verhalen in het Nieuwe Testament denken, waarin delen centraal staat. Een makkelijk antwoord is dat hier niet gaat om samen delen.

Laten wij de vraag dan anders stellen, wat kan er nu met die olie bedoeld worden? In joodse commentaren wordt olie vergeleken met de Thora. Anders gezegd: olie voor de lampen verwijst naar je geloof, je levensovertuiging, het goede doen in ogen van God. Wanneer wij dit toepassen op de gelijkenis wordt opeens begrijpelijk waarom de olie niet gedeeld kan worden. Jouw levensovertuiging kun jij immers niet overdragen op iemand anders. Noch je belijdenis. Wij kunnen elkaar er wel over vertellen en door de verhalen van elkaar leren.

Dan blijft er nog een andere prangende vraag over, namelijk waarom blijft die deur van de feestzaal dicht voor de laatkomers? Laten wij terug gaan naar de tekst om hier een antwoord op te vinden. De eerste regel van deze gelijkenis is namelijk een heel merkwaardige. In de vertaling is het niet helemaal meegenomen, maar in het Grieks staat er zoiets als: Het koninkrijk der hemelen *zal gelijk worden* aan tien meisjes die hun lampen namen om de bruidegom in te halen. In Mattheus vinden we een heel aantal gelijkenissen die over het koninkrijk spreken. En deze beginnen allemaal met de uitspraak: Het koninkrijk der hemelen *is gelijk aan...* De eerste regel hier is daarom *geen inleiding*, maar een korte *samenvatting* van het verhaal. Het gaat om een toekomstverwachting. Namelijk het moment waarop het Koninkrijk zichtbaar zal worden. Om het moment dat mensen in actie komen! Het verhaal begint pas als er mensen bij elkaar komen. Tien meisjes hebben een eretaak gekregen op de bruiloft waar overigens de bruid een opvallende afwezigheid is.

De ontknoping van de gelijkenis is verrassend. De tien meisjes zullen tot de nabije kring van familie en vrienden gehoord hebben. Het tekort aan olie van de vijf meisjes lijkt dan ook geen onoverkomelijke ramp. Stel je voor dat de meisjes de bruiloft zouden zijn vergeten, dat zou toch veel erger zijn. En de meisjes zijn hun lampen niet vergeten. Het enige probleem is dat ze niet genoeg olie hebben. Een heel ander probleem is dat de Bruidegom zo lang op zich laat wachten. De vijf meisjes gaan op zoek naar olie. In de tussentijd komt de Bruidegom en wacht niemand tot de vijf meisjes teruggekomen zijn. De vijf dwaze meisjes gaan later achter de Bruidegom aan en met hen verwachten wij eigenlijk, dat de Bruidegom de verlate gasten hartverwarmend zal onthalen. Zoals de vader van de verloren zoon. Niets van dat alles!! De Bruidegom zegt zelfs: 'Ik ken jullie werkelijk niet.' De deur zit op slot en zal tijdens het feest niet meer open gaan.

Hoe kunnen wij nu verder? Wat wil de tekst ons nu nog zeggen? Het gaat om tien meisjes, tien is het getal van eenheid, en alle tien kennen de Bruidegom goed. Dus gaat er niet om onderscheid te maken tussen gelovigen en ongelovigen.

Ik heb een andere uitleg gevonden. Zoals ik aan het begin van mijn overdenking al opmerkte, zou het kunnen dat Mattheus twee verschillende verhalen over elkaar heen heeft geschoven. Het is belangrijk om te weten dat Mattheus niet zozeer letterlijk de woorden van Jezus overleverde, maar een eigen verhaal vertelde bedoeld voor zijn gemeente. De gelijkenissen die hij heeft opgenomen in zijn verhaal gaan vaak over situaties in zijn gemeente.

Daar was namelijk van alles aan de hand:

- de vraag wie mag preken?
- alleen mannen of ook vrouwen?

- er waren mensen die tijdelijk van hun geloof afgevallen waren en weer terug wilde komen. Mattheus maakt zich erg druk over deze zogenaamde 'hypocrieten'.
- en dan had je ook nog de 'zogenaamde valse profeten'. Mensen die het evangelie anders vertellen.
- En daar bovenop komt nog eens dat de Heer op zich laat wachten, de wederkomst blijft uit. De bruidegom komt te laat op zijn eigen feest!

De twee verhalen die je kunt onderscheiden zijn dan de volgende: Een is een gelijkenis hoe het Koninkrijk der Hemelen gelijk kan worden aan een bruiloftsfeest. Voor iedereen! Tien meisjes gaan mee in de optocht en het is een oproep om waakzaam te blijven tijdens het wachten op de bruidegom.

Het andere verhaal heeft een veel grimmiger toon en maakt onderscheid tussen wijze en dwaze meisjes. Dat zou betrekking kunnen hebben op de rol van bepaalde vrouwen in Mattheus eigen gemeente en daarom brengt hij een strikte scheiding aan tussen de gelovige en valse gasten. Deze interpretatie zie je vaak terug in schilderijen en bijvoorbeeld in de poort van grote kathedralen in Frankrijk: vijf ingetogen, kuise nonnen tegenover vijf half geklede meisjes in uitdagende posities. De vreugde van het feest is helemaal verdwenen uit het verhaal. Terwijl het volgens mij daarom gaat!

Daarom blijf ik een probleem houden met de dichte deur. De meisjes waren bereid om olie te halen en dan terug te komen naar het feest met brandende lampen. En toch blijft de deur definitief gesloten en wordt er zelfs door de Bruidegom gezegd: 'ik heb jullie nooit gekend'. Ze tonen berouw en moeten buiten in de kou blijven staan. Wat hebben ze gedaan dat er over hen zo'n hard oordeel geveld wordt? Waarom krijgen ze geen tweede kans? Zijn de dwaze meisjes tekort geschoten in de goede daden, hadden ze te weinig olie? Droegen ze geen goede vrucht, om met een bekend bijbelse beeld te zeggen? Maar ze zijn toch gaan winkelen en kwamen terug bij het feest, of zijn ze nu hypocriet en hebben ze daarmee hun plek in het Koninkrijk verspeeld? Is er bij God sprake van 'opgestaan, plaats vergaan'?

Volgens mij gaat het Mattheus om een concrete situatie die speelde in zijn gemeente: Een aantal leden heeft een afwijkende mening, ze zijn populair en dat roept weerstand op. Voor mij is de betekenis van de gelijkenis zoals we hem nu kennen: hoe ga je om met wijze en dwaze mensen in je gemeente. Dus hoe ga je om met verschillende denkbeelden. De tegenwoordige mens 'shopt' graag zijn geloof bij elkaar en velen hebben daar geen gemeente meer bij nodig. Hoe gaan wij daar mee om? De oproep uit de gelijkenis is een oproep om prioriteiten te stellen. Wat is nu ècht belangrijk voor ons? Hoe blijven we alert?

Ik ben ervan overtuigd dat wij hier alleen maar antwoord op kunnen vinden door ruimte te maken voor verschillende denkbeelden en niet te snel iets af te doen als niet-Dopers. Want volgens mij is op het feest,

waar Jezus de Bruidgom is, iedereen die mee wil vieren van harte welkom. Ik laat de deur op een kier staan.

Waarom?

Ben ik bang om een beslissing te nemen? Helemaal niet! Ik hou me vast aan de eerste regel van de gelijkenis: Het koninkrijk der hemelen *zal gelijk worden* aan tien meisjes die hun lampen namen om de bruidegom in te halen. We hoeven de wereld toch niet strikt in te delen tussen wijs en dwaas? Er is bij God en bij Jezus ruimte mogelijk tussen binnen of buiten, met een dichte deur ertussen. Ik voel mij getroost door de uitleg in het gedicht van Thomas Merton: uiteindelijk staan er tien meisjes te dansen op het feest.

Daarom staat volgens mij de deur van God altijd op een kier!

Amen.